

PROVOCĂRI PRIVIND RĂSPUNDEREA PENALĂ A AVOCATULUI. CONDIȚII ȘI EFECTE

*PREDOI Viorela-Sanya-Maria
Avocat definitiv - Baroul Dolj*

LES CONTESTATIONS RELATIVES À LA RESPONSABILITÉ PÉNALE DE L'AVOCAT. CONDITIONS ET EFFETS

Résumé

La notion de responsabilité est un pilier sur lequel repose notre société, et la responsabilité des avocats apparaît lorsqu'il est nécessaire de maintenir un climat de légalité et de discipline au sein d'une profession d'élite.

CHALLENGES REGARDING THE CRIMINAL LIABILITY OF THE LAWYER. CONDITIONS AND EFFECTS

Abstract

The concept of liability is a pillar on which our society is based, and the responsibility of lawyers appears when it is necessary to maintain a climate of legality and discipline within an elite profession.

1.Introducere

Societatea juridică din România are o componentă substanțială reprezentată de profesiile liberale. Dintre acestea, avocatura se distinge prin numărul însemnat de membri și importanța acestora pentru justiție și justițiabili¹.

Rolul avocaturii într-o societate este unul fundamental – de a face supremația legii efectivă, de a promova drepturile omului, de a-i ajuta pe cei defavorizați și de a da voce celor care nu au o influență politică. Conform celor menționate în Carta principiilor fundamentale ale avocatului european², avocatul are un rol eminent într-o societate democratică, deoarece, acesta trebuie să vegheze la respectarea Statului de drept și a intereselor persoanelor cărora le apără drepturile și libertățile.

În profesia de avocat, principiile fundamentale sunt „constante” de la care abaterile nu sunt permise. Aceste principii sunt garanțiile unei profesii în care totul se clădește pe încrederea în oameni. Totodată, acestea configurează obligația avocaților de a respecta și a promova consecvent independența profesională proprie, independența profesiei lor și independența profesiilor implicate în activitatea de aplicare a legii, cu prioritate, independența justiției³.

Atacurile sau abuzurile, mai mult sau mai puțin concertate, asupra profesiei de avocat, dincolo de aspectul lor negativ evident, relevă faptul că profesia de avocat are totuși o poziție importantă în peisajul juridico-social⁴ pentru că, după cum bine știm, avocatul este un protagonist al sistemului judiciar și, de aceea, trebuie respectat de magistrați, autoritățile publice, instituțiile publice și de orice

¹ <http://revista.universuljuridic.ro/particularitatile-raspunderii-penale-avocatului/>

² https://www.cbce.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/DEONTOLOGY/DEON_CoC/MD_DEON_CoC.pdf

³ <https://www.unbr.ro/libertatea-si-independenta-avocatului-in-exercitarea-profesiei-intre-aparenta-si-realitate/>

⁴ <https://www.google.com/search?q=https%3A%2F%2Fwww.juridice.ro%2Fessentials%2F2596%2Finstitutia-avocatului-a-cincea-putere-sau-cainele-de-paza-al-justitiei&oq=https%3A%2F%2Fwww.juridice.ro%2Fessentials%2F2596%2Finstitutia-avocatului-a-cincea-putere-sau-cainele-de-paza-al-justitiei&aqs=chrome..69i58j69i57.10770j0j4&sourceid=chrome&ie=UTF-8>

alte entități sau persoane, având în vedere că ei sunt cei care, prin calitățile lor profesionale contribuie la înfăptuirea actului de justiție.

Plecând de la această constatare și având în vedere necesitatea conștientizării consecințelor pe care le au acțiunile lor, considerăm oportună o scurtă analiză a celei mai grave forme de răspundere a unui subiect pasiv ce face parte din categoria profesiilor juridice liberale reprezentative – *Avocatul*.

2. Condițiile și efectele răspunderii penale a avocatului

2.1. Sediul materiei: Răspunderea avocaților este reglementată în următoarele acte normative:

- Legea nr.51/1995 privind organizarea și exercitarea profesiei de avocat (art.26-27, art. 35, art.39, art.86) ;
- Statutul profesiei de avocat (art.50, art.58, art.266, art.282);
- Codul deontologic al avocaților din Uniunea Europeană.

2.2 Noțiune: Conceptul de răspundere a celor care, prin calitățile lor profesionale contribuie la înfăptuirea actului de justiție reprezintă un pilon pe care se sprijină societatea noastră. Răspunderea avocaților apare atunci când este necesară menținerea unui climat de legalitate și disciplină în cadrul unei profesii de elită. Temeiul juridic al răspunderii penale este prevăzut și reglementat de legiuitor la art.15 alin. (2) C.pen.,unde s-a stabilit că infracțiunea este unicul temei al răspunderii penale.

Pentru a înțelege mai bine temeiul juridic al răspunderii penale arăt că, doctrina a definit răspunderea penală ca fiind un raport juridic de constrângere în conținutul căruia statul, prin organele sale competente, trage la răspundere o persoană fizică ori juridică, aplicând o sancțiune penală ca urmare a infracțiunii comise⁵. Prin urmare, comportamentul antisocial este descurajat prin caracterul punitiv al pedepsei, aspect ce conduce la raportul juridic de conformare cu privire la normele de drept penal.

Practic, limitarea drepturilor și libertăților civile prin instituirea unor norme de drept penal are ca finalitate protejarea sistemului juridico-social de deviațiile de la ordinea de drept. Însă, această restrângere, impusă prin apariția textelor legislative cu caracter coercitiv, trebuie să respecte anumite criterii de legalitate. Ea este condiționată de respectarea statului de drept, de proporționalitatea cu motivul ce a dus la apariția ei și trebuie să fie aplicabilă tuturor subiectelor sale – în cazul acestei analize, avocaților – în mod egal, fără discriminare⁶. Așadar, putem spune că, în procesul de tragere la răspundere penală, statul capătă calitatea de subiect activ – având ca mandatar autoritățile legale: organele de urmărire penală, instanțele etc., iar subiectul pasiv este destinatarul normei penale.⁷

2.3 Regimul juridic al răspunderii penale.

În ceea ce privește regimul juridic al răspunderii penale, considerăm că răspunderea penală a avocatului a fost concepută de legiuitor din perspectiva a două ipostaze diferite: răspunderea penală în calitate de persoană fizică (subiect general) și răspunderea penală în calitate de avocat (subiect calificat special).

În primul caz, avocatul în calitate de persoană fizică sau subiect general de drept este pasibil de răspundere penală pentru comiterea oricărei fapte incriminate de legea penală. În acest sens, nu există nicio îndoială că avocatul trebuie să răspundă ca orice altă persoană pentru infracțiunile pe care le-ar săvârși fără a avea legătură cu exercitarea profesiei sale, calitatea de avocat neputându-l absolvi pe acesta de răspundere pentru infracțiunile săvârșite. Totuși, având în vedere importanța funcției de avocat în ansamblul societății, legiuitorul a instituit anumite derogări de la dreptul comun, în mare parte acestea vizând doar aspecte de procedură.

Cât privește cel de-al doilea caz în care răspunderea avocatului ar putea fi angrenată arăt că, prin raportare la prevederile art.45 alin.(6) din Legea nr.51/1995 republicată, acesta ar putea răspunde

⁵ C. Mitrache, Cr. Mitrache, *Drept penal român. Partea generală*, ed. a II-a, Ed. Universul Juridic, București, 2016, p. 400.

⁶ V. Pașca, *Excesul de reglementare penală și consecințele sale*, *Analele Universității de Vest din Timișoara - Seria Drept nr. 2/2010*, pp. 28-29

⁷ <http://revista.universuljuridic.ro/particularitatile-raspunderii-penale-avocatului/>

penal și pentru faptele expres reglementate de legea penală, și anume: „divulgarea, fără drept, de către un avocat a unei informații confidențiale care face parte din sfera privată a clientului sau care privește secretul comercial sau operațional, încredințat tot în virtutea acestei calități, ori de care a putut lua cunoștință cu ocazia desfășurării activităților specifice profesiei, reprezintă infracțiune și se pedepsește cu închisoarea de la 1 la 5 ani”.

Singura derogare de la această regulă o reprezintă situația în care față de avocat se desfășoară urmărirea penală. Într-o atare împrejurare, potrivit art. 8 alin. (3) din Statut, avocatul va putea să divulge secretul profesional dacă și numai dacă această acțiune este strict necesară pentru apărarea sa procesuală, pentru a evita tragerea sa la răspundere penală⁸.

Cât privește răspunderea disciplinară a avocatului pentru susținerile făcute oral sau în scris în fața instanțelor de judecată, a altor organe de jurisdicție, a organelor de urmărire penală ori a altor autorități, conform prev. art. 7 alin.(5)¹¹ din Statut, avocatul nu răspunde disciplinar pentru susținerile făcute, dacă ele sunt făcute cu respectarea normelor de deontologie profesională. Cu toate acestea, nu trebuie să pierdem din vedere faptul că avocatului nu îi este permis să utilizeze cuvinte sau expresii de natură să denigreze alte persoane și că acesta are îndatorirea de a respecta solemnitatea ședinței de judecată.

O altă situație în care avocații ar putea răspunde pentru faptele care au legătură cu exercitarea profesiei lor o reprezintă atribuirea acestora a calității de funcționar public în sensul legii penale.

Prin comparație cu cele definite în Legea nr.188/1999 privind Statutul funcționarilor publici⁹, în dreptul penal, sintagma de funcționar public este mult mai extinsă decât cea din ramura dreptului administrativ.

Această concluzie reiese atât din interpretarea textelor de lege, cât și din Decizia CCR nr. 2/2014 – publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 71 din 29 ianuarie 2014, prin care s-a stabilit următoarele: „Avocatul este funcționar public în sensul legii penale dacă „cu titlu permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație:

- a) exercită atribuții și responsabilități, stabilite în temeiul legii, în scopul realizării prerogativelor puterii legislative, executive sau judecătorești;
- b) exercită o funcție de demnitate publică sau o funcție publică de orice natură;
- c) exercită, singur sau împreună cu alte persoane, în cadrul unei regii autonome, al altui operator economic sau al unei persoane juridice cu capital integral sau majoritar de stat, atribuții legate de realizarea obiectului de activitate al acesteia”.

În exercitarea prerogativelor specifice profesiei, avocatul poate fi asimilat funcționarului public atunci când „exercită un serviciu de interes public pentru care a fost investit de autoritățile publice sau care este supus controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public”. Justificarea acestei incriminări extinse o reprezintă responsabilizarea și conștientizarea răspunderii ce reiese din delegarea din partea statului a unor atribuții ale autorităților publice.¹⁰

Conform art. 38 alin.(1) teza finală din Legea nr.51/1995 privind organizarea și exercitarea profesiei de avocat, avocații nu pot fi asimilați funcționarilor publici, ei fiind ocrotiți prin lege în exercitarea atribuțiilor specifice. Însă, trebuie menționat faptul că, de la această regulă există trei excepții în care avocatul poate fi asimilat unui funcționar public, inclusiv din prisma legii penale – revenindu-se, așadar, la regulă. Prin urmare, cele trei excepții menționate anterior se referă la situațiile în care avocatul atestă identitatea părților, a datei ori conținutului unui act. Practic, acestea ar putea fi situațiile în care avocatul ar răspunde penal pentru infracțiunile săvârșite în calitate de funcționar public.

Cât privește ultima situație în care răspunderea penală a avocatului ar putea fi antrenată, sunt de părere că, în cadrul activității profesionale pe care o exercită, avocatul poate aduce atingere ordinii de drept prin comiterea anumitor infracțiuni în strânsă legătură cu specificul profesiei, dintre care cele

⁸ <http://revista.universuljuridic.ro/particularitatile-raspunderii-penale-avocatului/>

⁹ Legea nr. 188/1999, ce a fost publicată în M. Of. nr. 600 din 8 decembrie 1999, „funcționarul public este persoana numită în condițiile legii într-o funcție publică, care, la rândul său, cuprinde ansamblul prerogativelor legale de îndeplinire a puterii publice prin organele administrative locale sau centrale

¹⁰ <http://revista.universuljuridic.ro/particularitatile-raspunderii-penale-avocatului/>

mai frecvente sunt: traficul de influență (art.291 C.pen.), bancrută frauduloasă (art.241 C.pen), favorizarea făptuitorului (art.269 C.pen), abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor (art.239 C.pen), încălcarea solemnității ședinței (art. 278 C.pen), falsuri în înscrisuri (art. 320-328 C.pen), gestiunea frauduloasă (art. 242 C.pen), sustragerea ori distrugerea de probe sau înscrisuri (art. 275 C.pen), influențarea declarațiilor (art. 272 C.pen)¹¹.

2.4. Competența. În cuprinsul Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală – sunt stabilite reguli de competență privitoare la tragerea la răspundere penală în funcție calitatea făptuitorilor. Astfel, competența personală, specifică sistemului nostru de drept penal, semnifică cercetarea și judecarea efectuată de către unele organe judiciare după calitatea autorilor – cea a persoanei vătămate fiind lipsită de relevanță juridică din acest punct de vedere¹².

Datorită calității speciale pe care o au și a posibilei dificultăți de analiză a faptelor comise de aceștia, conform art. 38 alin. (1) lit. d) C. pr. pen., infracțiunile comise de către avocați sunt judecate în primă instanță de către Curtea de Apel. Prin corelare cu prev. art. 56 alin. (3) lit. a) C. proc. pen., procurorul parcurge în regim propriu etapele urmăririi penale a infracțiunilor judecate în primă instanță de către Curțile de Apel – deci, implicit, și în cazul subiectului pasiv cu calitatea de avocat. Dacă după săvârșirea infracțiunii avocatul își pierde această calitate, organul de jurisdicție rămâne competent să soluționeze respectiva cauză dacă fapta are legătură cu atribuțiile de serviciu sau dacă încetarea calității intervine după citirea rechizitorului - actul de sesizare a instanței. Cât privește judecarea apelurilor declarate de avocați împotriva hotărârilor judecătorești pronunțate de Curtea de Apel împotriva lor, competența privind soluționarea căii de atac a apelului aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție, conform prev.art. 40 alin. (2) C. pr. pen¹³.

2.5 Comunicarea actelor de urmărire penală și a hotărârilor penale.

În situațiile în care se formulează o plângere împotriva avocatului ori față de el se desfășoară faza de urmărire penală sau chiar faza ulterioară, cea de judecată, parchetele, respectiv instanțele au îndatorirea de a comunica demersurile aflate în desfășurare consiliului baroului competent, iar în cazul în care, în privința unui avocat, se pronunță o hotărâre judecătorească privind persoana lui și care stabilește sancțiunea de interdicere a desfășurării activității de către acesta de apărător legal, ori condamnarea definitivă pentru o infracțiune comisă în exercitarea profesiei, avocatul în cauză are obligația de a prezenta baroului în care este înscris hotărârea judecătorească respectivă. În termen de 15 zile, consiliul baroului are obligația de a se pronunța asupra demnității avocatului, prin raportare la cazurile de nedemnitare prevăzute de art.14 din Lege, respectiv de art. 26 din Statut. Astfel, consiliul baroului va decide fie menținerea în profesie sau, în caz contrar, încetarea calității profesionale de avocat. Dacă, prin intermediul unei hotărâri judecătorești definitive, s-a dispus interdicția exercitării profesiei pe o perioadă limitată, determinată de timp, atunci va interveni suspendarea calității de avocat.

Tot în ceea ce privește suspendarea calității de avocat trebuie spus că, în conformitate cu prev. art.50 din Statutul profesiei de avocat este reglementat un caz de suspendare facultativă. Astfel, suspendarea facultativă a activității avocatului poate interveni în intervalul dintre momentul la care s-a pus în mișcare acțiunea penală ori a fost trimis în judecată, și momentul la care rămâne definitivă hotărârea judecătorească pentru o faptă penală care aduce atingere profesiei de avocat, dăunând prestigiului acesteia¹⁴.

2.6. Efecte. Indiferent de calitatea pe care o are subiectul activ al infracțiunii, deci nu doar în cazul liber profesioniștilor din domeniul juridic, forma cea mai gravă de răspundere este răspunderea

¹¹ Idem

¹² I. Neagu, Tratat de procedură penală, ed. a III-a, Ed. Universul Juridic, București, 2013, pp. 348, 360.

¹³ <http://revista.universuljuridic.ro/particularitatile-raspunderii-penale-avocatului/>

¹⁴ Idem

penală. În ceea ce privește categoria profesională supusă prezentei analize, răspunderea penală poate conduce la consecințe indezirabile suplimentare, cum ar fi chiar pierderea statutului profesional¹⁵.

Prin Decizia nr. 225 din 4 aprilie 2017 (publicată în Monitorul Oficial al României nr. 468 din 22 iunie 2017)¹⁶, Curtea Constituțională a României a admis excepția de neconstituționalitate referitoare la art. 14 lit. a) din Legea 51/1995, care a fost ridicată cu ocazia judecării unui dosar penal de către Curtea de Apel București. Astfel, avocatul care răspunde penal și este condamnat printr-o hotărâre definitivă pentru săvârșirea cu intenție a unei infracțiuni de natură să aducă atingere prestigiului profesiei, este nedemn. Și, drept consecință, este sancționat cu eliminarea din profesie. Prin criticile pe care Curtea Constituțională le-a formulat, se observă că aceasta a statuat asupra lipsei de constituționalitate a sintagmei „de natură să aducă atingere prestigiului profesiei”. Practic, rațiunea juridică de la baza acestei decizii are ca temei, în principal, natura formulării generale care emană de la legiuitor și care se dovedește a fi o formulare defectuoasă, lapidară.

Există, totodată, posibilitatea ca sancțiunea de excludere din profesie să fie stabilită în mod diferit, însă pentru aceeași faptă, în raport de judecata organelor profesionale cu factor de decizie, astfel încât să se creeze unele discriminări. Cu toate acestea, aplicarea legii în mod discriminator nu va conduce decât la aprecieri arbitrare, indezirabile într-un stat de drept ceea ce, în opinia Curții Constituționale, textul supus analizei apare ca o lipsă de claritate, de precizie și de previzibilitate.¹⁷

3. Erorile judiciare și repararea prejudiciului-cazuri mediatizate

Pentru a înțelege cât mai bine impactul pe care erorile judiciare îl poate produce asupra profesiei de avocat, cu titlu de exemplu, am ales să prezint cazurile care au avut un ecou răsunător atât la nivelul conducerii U.N.B.R., cât și la nivelul tuturor barourilor din țară. Un prim caz este cel al doamnei avocat Rodica Constantinovici, iar cel de-al doilea este cel al domnului avocat Robert Roșu.

3.1. Cazul doamnei avocat Rodica Constantinovici.

Expunerea din mass-media a cazului

În ceea ce privește prejudiciul moral suferit de doamna Rodica Constantinovici, judecătoria Anca Mihaela Median și Dumitru Marcel Gavris arată că acesta este indiscutabil, având în vedere șocul și traumele trăite de avocată. Curtea de Apel București subliniază că privarea nelegală de libertate a avut consecințe asupra unor drepturi fundamentale precum libertatea fizică, integritatea psihică, demnitatea, imaginea personală și reputația profesională. Iar toate acestea s-au produs în condițiile în care Rodica Constantinovici a devenit ținta unei campanii de presă în care era indicată drept parte din “mafia retrocedărilor”, deși activitatea ei profesională fusese una meritorie, aceasta având de-a lungul timpului calitatea de avocat, judecător, secretar de stat în Ministerul Justiției, formator INPPA și autor al mai multor publicații. Nu în ultimul rând, instanța reține un alt aspect cât se poate de grav. Și anume că arestarea abuzivă a avut consecințe și în plan familial, mai exact asupra fiului Rodicăi Constantinovici¹⁸.

În continuare, voi reda câteva fragmente din Decizia Curții de Apel București:

“Curtea constată că, prin ordonanța procurorului din data de 26.11.2015 emisă în dosarul nr. 660/P/2014, față de apelanta reclamantă Constantinovici Rodica a fost dispusă măsura reținerii pe o durată de 24 de ore, începând cu data de 26.11.2015, ora 15.30 până la 27.11.2015, ora 15.30, pentru săvârșirea infracțiunii de abuz în serviciu cu consecințe deosebit de grave dacă funcționarul a obținut

¹⁵ <http://revista.universuljuridic.ro/particularitatile-raspunderii-penale-avocatului/>

¹⁶ https://www.ccr.ro/files/products/Decizie_225_2017.pdf

¹⁷ <http://revista.universuljuridic.ro/particularitatile-raspunderii-penale-avocatului/>

¹⁸ <https://m.luju.ro/ghena-a-comis-o-grav-cititi-fabuloasa-decizie-prin-care-curtea-de-apel-bucuresti-i-a-acordat-daune-morale-avocatei-rodica-constantinovici-arestata-abuziv-de-judecatoarea-iccj-mariana-ghena-la-pachet-cu-o-femeie-gravida-in-8-luni-masura-arestarii-preventiv>

pentru sine sau pentru altul un folos necuvenit, faptă prevăzută de art. 13 ind. 2 din Legea nr.78/2000 cu aplicarea art. 279 alin. 1 din Cod pen. și art. 309 din Cod pen. Ulterior, prin încheierea nr. 919/28.11.2015 pronunțată în dosarul nr. 4303/1/2015 de Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția Penală, s-a dispus arestarea preventivă a apelantei reclamante pentru o perioadă de 30 de zile, începând cu data punerii efective în executare a mandatului de arestare preventivă.

Prin încheierea nr. 259 C din ședința din Camera de consiliu din 10.12.2015, definitivă Înalta Curte de Casație și Justiție Secția Penală a admis contestația formulată de apelanta reclamantă Constantinovici Rodica, a desființat în totalitate încheierea contestată și, rejudecând, a respins propunerea formulată de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție Direcția Națională Anticorupție, privind luarea măsurii arestării preventive față de apelanta reclamantă, dispunând totodată punerea de îndată în libertate a acesteia.

(...)

Însă, tribunalul a apreciat greșit că, prin Încheierea nr. 259C/10.12.2015 nu a fost stabilit caracterul nelegal al măsurii arestării preventive dispusă anterior prin încheierea nr. 919/28.11.2015, ci s-a realizat doar o evaluare a măsurii în raport de criteriile enumerate în considerentele încheierii.

Curtea constată că soluția dispusă de Înalta Curte prin încheierea menționată a fost aceea de respingere a propunerii formulată de Parchetul de pe lângă Înalta Curte Direcția Națională Anticorupție privind luarea măsurii arestării preventive, urmare a admiterii contestației formulate în temeiul art. 204 C.pr.pen și a desființării în totalitate a încheierii nr. 919 din 28.11.2015, prin care această măsură privativă de libertate fusese luată.

O asemenea soluție este explicită în sensul constatării nelegalității luării măsurii preventive, din moment ce propunerea privind luarea măsurii preventive a fost respinsă în urma exercitării controlului de legalitate asupra încheierii prin care măsura respectivă a fost luată.

Desființarea în totalitate a încheierii prin care s-a dispus luarea măsurii arestării preventive, cu consecința respingerii propunerii privind luarea acestei măsuri nu poate avea altă semnificație decât aceea că măsura nu avea bază legală. Actualmente nu există niciun act de procedură valabil și în ființă care să justifice aserțiunea că deținerea apelantei reclamante a avut temei.

Faptul că prin încheierea 259C/10.12.2015 s-a dispus luarea măsurii controlului judiciar față de apelanta reclamantă nu este de natură a valida legalitatea măsurii arestării preventive. Dimpotrivă, soluția instanței a fost aceea ca măsura arestării preventive nu se justifică de la bun început. Pentru acest motiv încheierea contestată a și fost desființată în totalitate, respingându-se propunerea privind luarea măsurii arestării preventive.

(...)

În speță nu s-a dispus înlocuirea măsurii arestării preventive cu o altă măsură, mai ușoară, ci s-a respins propunerea de luare a măsurii arestării preventive, deoarece nu a existat niciun temei pentru o astfel de măsură. Controlul judiciar, care nu este o măsură privativă de libertate, a fost dispus pentru viitor.

Conform art. 9 alin. 2 din Codul de procedură penală orice măsură privativă de libertate se dispune în mod excepțional și doar în cazurile și în condițiile prevăzute de lege. O încheiere desființată în totalitate nu are putere și nu poate menține prezumția de legalitate a măsurilor dispuse prin aceasta. În această ordine de idei, Curtea validează aserțiunea apelantei reclamante conform căreia încheierea desființată nu poate fi producătoare de efecte juridice în contra hotărârii care o desființează.

Nelegalitatea luării măsurii arestării preventive rezultă expres și din considerentele încheierii 295C/10.12.2015.

(...)

Lăsând la o parte temeinicia ori netemeinicia acuzațiilor aduse de Parchet, care se va stabili la momentul judecării fondului cauzei penale (dacă va exista o nouă sesizare a instanței cu rechizitoriu), Curtea constată că instanța penală a reținut expres nelegalitatea măsurii arestării preventive și a arătat expres că luarea măsurii arestării preventive nu se justifică, nefiind întrunite cerințele prevăzute de lege.

(...)

În cauză, prejudiciul moral suferit de apelanta reclamantă este indiscutabil, întrucât este evident că orice privare nelegală de libertate produce celui în cauză suferințe pe plan moral și social.

Din această perspectivă, susținerile apelantei reclamante referitoare la șocul produs de faptul încarcerării și trauma emoțională suferită ca urmare a privării nelegale de libertate sunt dovedite prin simplul fapt al luării măsurii privative de libertate care determină *ex re* un prejudiciu moral în sensul arătat. Suferințele provocate de perioada de privare de libertate sunt inerente, iar starea de deținere este de natură a amplifica efectele produse pe plan fizic și psihic atunci când la nivel mental există percepția ipostazei de victimă a unei măsuri nedrepte. Lipsirea nelegală de libertate a apelantei a avut consecințe și asupra unor drepturi fundamentale ale persoanei, respectiv dreptul la demnitate și reputație, mai ales în condițiile în care activitatea reclamantei a fost una meritorie din perspectiva cv-ului personal, aceasta având de-a lungul timpului calitatea de avocat, judecător, secretar de stat în Ministerul Justiției, formator INPPA și autor al mai multor publicații (astfel cum rezultă din înscrisurile depuse la dosar).

Or, neîndoielnic, suferința psihică produsă de lipsirea de libertate a apelantei reclamante a fost amplificată de conștientizarea faptului că imaginea sa publică și reputația sunt afectate. În acest context, Curtea reține că la dosar au fost depuse numeroase înscrisuri din care rezultă că a avut loc o intensă campanie de mediatizare a cazului, în care apelanta reclamantă era înfățișată ca parte a 'mafiei retrocedărilor', fapt de natură a afecta în mod indiscutabil reputația profesională a acesteia.

Martorii audiați în fața primei instanțe, Ionita Adrian Alexandru și MC Cann Teodor Bogdan, avocați în cadrul societății de avocatură la care apelanta reclamantă este asociat, care au fost prezenți la termenele de judecată și au luat legătura cu aceasta în centrul de arest au descris starea fizică și psihică precară a apelantei reclamante în perioada respectivă și au arătat că privarea de libertate a avut repercusiuni atât pe plan emoțional, cât și din perspectiva reputației profesionale a acestia.
(...)

Consecințele privării de libertate a apelantei s-au răsfrânt și asupra familiei sale, fiul acesteia, student la Drept, asistând la evenimentele prin care a trecut mama sa. Martorii audiați au perceput și redat personal puternicul impact negativ produs asupra acestuia în perioada respectivă. Această componentă a prejudiciului moral este avută în vedere din perspectiva consecințelor produse asupra familiei reclamantei, în sensul art. 540 Cod procedură penală.

Toate cele mai sus arătate demonstrează că privarea nelegală de libertate a cauzat apelantei reclamante prejudicii de natură morală ca urmare a atingerii aduse unor valori fundamentale: libertatea fizică, integritatea psihică, demnitatea, imaginea personală, reputația profesională”.¹⁹

Reacția doamnei judecător Adriana Stoicescu cu privire la cazul prezentat anterior

Cu privire la conștientizarea erorilor judiciare produse în cazul doamnei avocat Rodica Constantinovici, într-un mod succint, vă prezint fragmente din postarea doamnei judecător Adriana Stoicescu: “Îmi reprim cu greu cuvintele de ocară, știind că mă expun, din nou, șansei de a fi declarată dușman al independenței diversilor eroi. Dar, citind cartea doamnei avocat Rodica Constantinovici, fost judecător, nu mă pot opri să nu urlu: Cum a fost posibil așa ceva? Cum am permis noi, judecătorii, acest cataclism rușinos, acest derapaj total al puterii care distruge și corupe umanitatea, normalitatea și cele mai elementare drepturi? Cum a fost posibil ca într-o țară europeană, aparent democrată, să asistăm nepăsători la un fenomen Pitești, în care, în numele unei minciuni, au fost sacrificați, cu seninătate și plăcere perversă, oameni absolut nevinovați? Cum am putut să tăcem? Să întoarcem capul? Să preluăm pur și simplu, minciunile, doar pentru a fi noi înșine la adăpost? Pentru a fi pe placul mulțimii în delir, care strigă la pușcărie, fără să intereseze pe cineva, pe oricine, dacă oamenii aceia erau vinovați? (...). Mi-e rușine că nu am văzut totul, că nu am urlat mai devreme și că nu pot să îndrept nimic. Dar pot încă să vorbesc. Și să spun: Iertați-ne... dacă puteți...”²⁰

¹⁹ <https://m.luju.ro/ghena-a-comis-o-grav-cititi-fabuloasa-decizie-prin-care-curtea-de-apel-bucuresti-i-a-acordat-daune-morale-avocatei-rodica-constantinovici-arestata-abuziv-de-judecatoarea-iccj-mariana-ghena-la-pachet-cu-o-femeie-gravida-in-8-luni-masura-arestarii-preventiv>

²⁰ <https://evz.ro/judecatoarea-adriana-stoicescu-am-trecut-pe-langa-iad-si-am-fost-salvata-de-un-infractor.html>

3.2 Cazul domnului avocat Robert Roșu

➤ Expunerea din mass-media

După ce fostul avocat al prințului Paul al României a executat 341 de zile de închisoare, un alt complet de la Înalta Curte de Casație și Justiție a decis că fapta pentru care avocatul Roșu a fost condamnat nu este prevăzută de legea penală.²¹

Astfel, în decembrie 2020, avocatul Robert Roșu a primit o sentință de 5 ani de închisoare în răsunătorul dosar Ferma Băneasa. Judecătorii Ionuț Matei, Florentina Dragomir și Ioana Alina Ilie, primii doi dintre aceștia fiind deja pensionați, au considerat că avocatul a fost complice în acest caz controversat. Decizia acestora l-a trimis pe avocatul Robert Roșu direct la Penitenciarul Rahova, iar timp de un an, Roșu a încercat din spatele gratiilor să dovedească faptul că el nu a făcut altceva decât să își apere clientul.

Încarcerarea acestuia a fost extrem de contestată, în decursul acestui an de către avocați și a indignat inclusiv asociațiile internaționale de avocați. De altfel, cazul lui Robert Roșu i-a speriat pe unii avocați care ar fi refuzat să mai ia procese controversate de frică să nu ajungă și ei după gratii. În final, Înalta Curte de Casație și Justiție a admis recursul avocatului Robert Roșu, iar Completul format din judecătoria Rodica Cosma, Ștefan Pistol și Laura Soane a decis pe 23 noiembrie 2021, eliberarea din închisoare a acestuia.

Decizia de eliberare a avocatului Robert Roșu fost primită cu bucurie de către avocații din cadrul Casei de Avocatură Țuca, Zbârcea & Asociații care au ținut să transmită următoarele puncte de vedere, citez: „Prin casarea hotărârii de condamnare pronunțate în 17 decembrie 2020 și achitarea avocatului Roșu de toate acuzațiile care i se aduseseră, magistrații Instanței Supreme au făcut dreptate și au reconfirmat deplina legalitate a tuturor actelor efectuate de Robert Roșu în calitatea sa de avocat în cauza supusă examinării.”

✓ Reacțiile declanșate de acest caz

„Cazul avocatului Robert Roșu face înconjurul lumii. Sprijin din partea a zeci de avocați”²².

„Zeci de avocați ai asociației Lawyers for Lawyers (Avocați pentru Avocați) și-au exprimat solidaritatea pentru avocatul Robert Roșu, trimis după gratii pentru că și-a exercitat meseria în urma deciziei „Completului negru” de la Înalta Curte de Casație și Justiție.”²³

„Cazul Roșu: Uniunea Internațională a Avocaților (UIA) reacționează la închiderea avocatului fără nici un fel de motivare și oferă sprijin prin Institutul pentru Statul de Drept. UIA consideră că [avocatul Robert ROȘU](#) a fost încarcerat în cadrul și pentru exercitarea profesiei de avocat, fapt pe care îl condamnă cu tărie, ca fiind total inadmisibil și inacceptabil.

În **scrisoarea de răspuns** adresată președintelui U.N.B.R, Traian Briciu, [președintele UIA](#) – Jorge MARTI MORENO – susține că autoritatea administrativă de urmărire penală și autoritatea judecătorească din România au încălcat principiile de bază referitoare la rolul baroului, cunoscute sub numele de [Principiile de la Havana, adoptate de al 8-lea Congres al Națiunilor Unite](#) pentru prevenirea crimei și tratamentul deținuților. Aceste principii sunt foarte clare în ceea ce privește drepturile și obligațiile avocaților, care în acest caz nu par a fi respectate, ceea ce a dus la o condamnare total arbitrară. În plus, amânarea *sine die* a motivării scrise întărește poziția de sprijin față de autoritățile profesionale române în solicitarea privind eliberarea imediată a avocatului. În baza documentelor transmise de U.N.B.R și a analizei proprii, este așteptată și declarația care va fi adoptată peste puțin timp de UIA-Institutul pentru Statul de Drept pe această temă.

UIA **este cea mai veche asociație profesională de avocați**, care reunește aproximativ 2 milioane de membri din peste 100 de țări. Situația din România se înscrie în linia de abuzuri monitorizate la nivel internațional de către Institutul pentru Statul de Drept (UIA-IROL).”²⁴

²¹ https://www.realitatea.net/stiri/actual/culisele-statului-parallel-cum-a-fost-gasit-nevinovat-dupa-un-an-de-inchisoare-avocatul-printului-paul-robert-rosu_619c69c4c825d84b200f7b82

²² <https://evz.ro/cazul-avocatului-robert-rosu-face-inconjurul-lumii-sprizn-din-partea-a-zeci-de-avocati.html>

²³ Idem

²⁴ <https://www.unbr.ro/cazul-rosu-uniunea-internationala-a-avocatilor-uia-reactioneaza-la-inchiderea-avocatului-fara-nici-un-fel-de-motivare-si-ofera-sprizn-prin-institutul-pentru-statul-de-drept/>

✓ Poziția U.N.B.R cu privire la cazul domnului avocat Robert Roșu

„UNBR consideră inacceptabilă represiunea de natură penală asupra avocatului pentru consultațiile și susținerile făcute în calitate de reprezentant. Discrepanța radicală între cele două hotărâri judecătorești privindu-l pe avocatul Robert-Mihăiță Roșu arată slăbiciunile sistemului, cu consecințe grave asupra credibilității justiției. *Comisia Permanentă sprijină orice demers pe care Baroul București îl va întreprinde în sensul de a protesta activ, prin orice mijloace, inclusiv prin neparticipare la ședințele de judecată ale completului care a dispus condamnarea avocatului pentru demersurile de consultanță și reprezentare întreprinse în exercițiul profesiei*

Pornind de la cazul avocatului Robert-Mihăiță Roșu, condamnat în dosarul Băneasa, la data de 17 decembrie 2020, U.N.B.R readuce în discuția corpului profesional, a autorităților și a publicului problemele privind acuzarea și condamnarea avocaților pentru demersurile făcute în reprezentarea și consilierea clientului. U.N.B.R își menține [poziția](#) din 2015 în contextul punerii sub înavuire a avocatului Robert-Mihăiță Roșu în legătură cu activitatea sa profesională. U.N.B.R monitorizează cu atenție informațiile publice cu privire la toate cazurile de încălcare de către autorități a principiilor fundamentale ale profesiei de avocat.

În lipsa unei motivări a hotărârii de condamnare a domnului avocat Robert-Mihăiță Roșu, U.N.B.R nu poate face încă aprecieri pe fondul acestei spețe. Totuși, este inacceptabilă o discrepanță atât de mare între hotărârea de achitare a avocatului Robert-Mihăiță Roșu la Curtea de Apel Brașov și condamnarea acestuia la 5 ani închisoare cu executare la ÎCCJ. Aceasta indică o slăbiciune a sistemului, cu consecințe asupra credibilității justiției, atât în rândul avocaților, cât și a publicului larg.

În condițiile în care una dintre instanțe a constatat că toate faptele avocatului se înscriu în exercițiul normal al profesiei de avocat (redactarea de contracte, notificări, memorii) și că nu există probe că a comis vreo faptă de pretindere ori de primire a unor bunuri în schimbul promisiunii că va interveni pe lângă funcționarii publici competenți să dispună restituirea bunurilor revendicate de unul dintre inculpații pe care îi reprezenta, este inacceptabil și depășește puterea de înțelegere cum, în aceeași speță, hotărârea finală este radical diferită. De aceea, U.N.B.R va sesiza Inspekția Judiciară și Consiliul Superior al Magistraturii pentru a efectua o verificare temeinică privind felul în care au fost administrate probele în cauza respectivă. În funcție de motivarea completă a hotărârii de condamnare, nu vom ezita să recurgem și la alte acțiuni de protest pentru apărarea principiilor profesiei și a garanțiilor dreptului de apărare.

Având în vedere că acest caz este de natură să creeze temeri grave în rândul avocaților privind riscurile răspunderii juridice a avocatului pentru activitatea de consultanță și reprezentare, aceste aspecte trebuie clarificate. U.N.B.R reafirmă decizia de a lupta pentru apărarea principiului potrivit căruia avocatul nu poate face obiectul unei represiuni de natură penală pentru susținerile și consultațiile bazate pe interpretarea legii și a situației de fapt, indiferent de caracterul corect sau incorect al tezelor dezvoltate. În absența unei atare garanții, dreptul la apărare este intimidat și lipsit de orice substanță prin supunerea avocatului amenințării cu tragerea la răspundere penală prin asocierea lui cu faptele imputate celui pe care îl reprezintă²⁵”

3.3. Propunere modificare legislativă a Legii nr.51/1995

Se observă, în ultima perioadă, că manifestările ireverențioase la adresa avocaților care participă la o procedură judiciară s-au înmulțit, sens în care am ales să formulez această propunere. Consider că este inadmisibil ca imaginea profesiei de avocat să fie lezată de unii participanți la actul de justiție prin cuvinte sau gesturi jignitoare, ori prin aplicarea unor măsuri procesuale abuzive (cum s-a putut observa în cazurile prezentate anterior). Prin urmare, propun ca, în spiritul ocrotirii penale a avocaților, anumite

²⁵ <https://www.unbr.ro/unbr-considera-inacceptabila-represiunea-de-natura-penala-asupra-avocatului-pentru-consultatiile-si-sustinerile-facute-in-calitate-de-reprezentant-discrepanta-radicala-intre-cele-doua-hotarari-judec/>

articole din Legea nr.51/1995 privind organizarea și exercitarea profesiei de avocat să fie modificate în următorul sens, și anume:

Introducerea în cadrul art. 34 unor noi alineate :

(5) Avocatul nu poate fi reținut, supus aducerii silite ori arestat, fără acordul Consiliului U.N.B.R.

(6) Consiliul U.N.B.R încuviințează reținerea, arestarea preventivă sau arestul la domiciliu cu privire la avocați.

(7) Dispozițiile prevăzute la alineatul (5) privind reținerea nu se aplică în caz de infracțiune flagrantă.

(8) Consiliul U.N.B.R se pronunță de îndată după primirea sesizării. Hotărârile prin care Consiliul U.N.B.R își expune acordul sau dezacordul pentru pornirea urmăririi penale în condițiile prevăzute de Codul penal și de procedura penală, trebuie să fie motivate și se publică pe pagina web oficială a Uniunii Naționale a Barourilor din România, cu anonimizarea datelor privind identitatea avocatului.

Pentru aceeași identitate de gândire, apreciez că, în ceea ce privește atribuțiile Consiliului U.N.B.R, la art.65 din Legea nr.51/1995 ar trebui adoptă și următoarea literă, și anume:

w) Consiliul U.N.B.R soluționează cererile privind încuviințarea reținerii, arestării preventive sau arestului la domiciliu cu privire la avocați.

Cât privește motivele pentru care solicit modificarea art.34 și art.65 din Legea nr.51/1995 privind organizarea și exercitarea profesiei de avocat, arăt că acestea se află în strânsă legătură cu faptele săvârșite în exercitarea profesiei. Per ansamblu, când vorbim despre răspunderea penală a avocatului, se impune a se distinge între răspunderea penală pentru fapte săvârșite în exercitarea profesiei și răspunderea penală ce intervine în cazul săvârșirii de fapte ce nu interferează cu exercitarea calității de avocat. Chiar dacă la o primă vedere o astfel de delimitare pare a fi destul de simplă, totuși, atrag atenția că ea este foarte importantă, mai ales, sub aspectul imunității de care ar trebui să se bucure avocatul, și care este una exclusiv funcțională. Respectiv, imunitatea este recunoscută și poate fi invocată doar în cazul atragerii la răspundere penală pentru fapte săvârșite în exercitarea profesiei de avocat.

Încuviințarea Consiliului U.N.B.R în cazurile [pornirii urmăririi penale], reținerii, aducerii silite, arestării avocatului constituie o anumită garanție, care diminuează riscul abuzurilor, acțiunilor arbitrare, precum și al acuzațiilor false împotriva avocatului de către persoane interesate. Pentru adoptarea hotărârii prin care Consiliul U.N.B.R ridică sau refuză să ridice imunitatea avocatului, este imperioasă analiza și aprecierea materialelor prezentate de către procuror în vederea constatării faptului dacă s-au respectat condițiile sau circumstanțele prevăzute de Codul de procedură penală pentru acțiunea sau măsura procesuală solicitată.

Astfel concluzia Consiliului U.N.B.R trebuie să rezulte din premise, ceea ce implică necesarmente o examinare factologică a materialelor prezentate. Decizia de ridicare sau nu a imunității avocatului ține de marja de apreciere a Consiliului U.N.B.R, care trebuie să fie însoțită de o motivare corespunzătoare, astfel încât să se depășească orice suspiciune de arbitrar. Întru realizarea acestui deziderat este indispensabilă aprecierea materialelor prezentate.

Totodată, este de subliniat faptul că intervenția Consiliului U.N.B.R la etapa pornirii urmăririi penale față de avocați nu trebuie privită ca o regulă comună, ci ca o derogare. Altfel spus, Consiliul U.N.B.R este chemat să garanteze independența avocatului (prin realizarea acestei misiuni), doar în cazul în care acesta este suspectat de comiterea de infracțiuni care au legătură cu exercitarea profesiei sale. În toate celelalte cazuri, avocatul nu poate fi protejat de imunitate. Se impune a se preciza faptul că, Consiliul U.N.B.R are nu numai dreptul, ci și datoria de a ridica imunitatea unui avocat în toate cazurile în care, după părerea sa, păstrarea imunității ar împiedica realizarea justiției și în care imunitatea poate fi ridicată fără a prejudicia scopul pentru care a fost acordată.

Din perspectiva dată putem conchide că rolul Consiliului U.N.B.R poate fi privit sub un dublu aspect: nu doar ca un garant al independenței avocatului, dar și ca un garant al imaginii și reputației profesiei de avocat în cadrul societății.